

BOUWEN AAN VERTROUWEN

**ACHT GESPREKKEN OVER
DAKLOOSHEID, INKOMEN EN
VERTROUWEN**

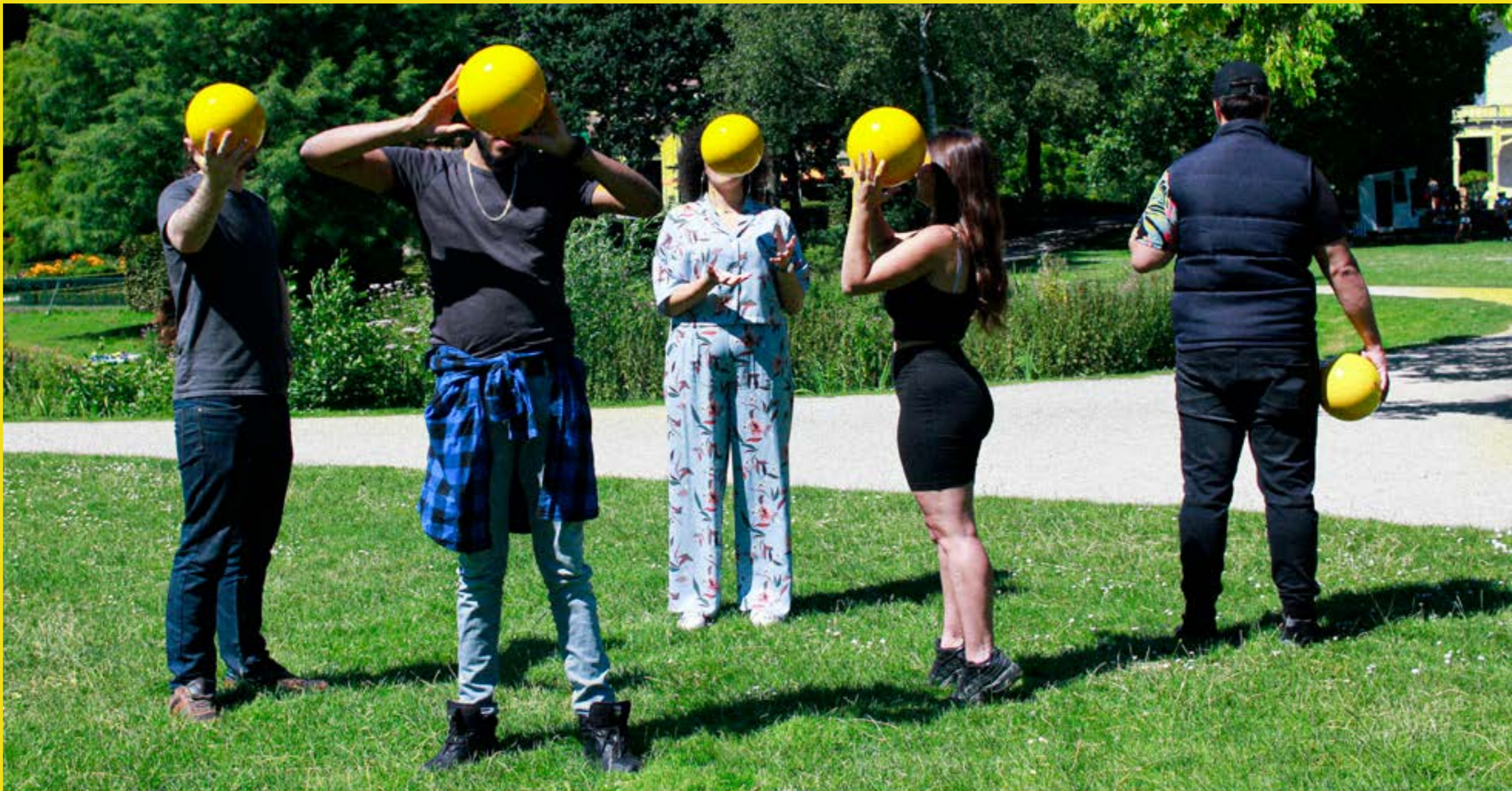
BOUWEN AAN VERTROUWEN

Dak- en thuisloze jongeren staan inmiddels op veel agenda's bij het Rijk en gemeenten. Het is een maatschappelijk, urgent probleem, die door de pandemie alleen nog maar urgenter is geworden. De basis van bestaanszekerheid (voldoende inkomen en huisvesting) is namelijk niet geregeld voor deze jongeren in een kwetsbare positie en het gebrek aan structurele, praktische oplossingen komt zeker in tijden van crisis hard aan.

Jongeren in de leeftijd van 18, 19 en 20 jaar, die er om welke reden dan ook alleen voor staan en niet werken of studeren, ontvangen de jongerennorm van 255 euro bijstand per maand. De overheid gaat er namelijk vanuit dat ouders financieel bijspringen door de onderhoudsplicht voor hun kinderen tot 21 jaar. Velen belanden hierdoor verder in de (financiële) problemen.

Vanuit deze situatie is Stichting Zwerfjongeren Nederland (SZN) met jongeren, fondsen, het ministerie van VWS, social designers, journalisten en Fontys Hogeschool in 2020 het Bouwdepot gestart. We onderzoeken of een vast inkomen van 1.050 euro per maand (voormalig) dak- en thuisloze jongeren helpt hun leven weer op orde te krijgen en te bouwen aan een nieuw perspectief. Ook willen we met het Bouwdepot de weg naar jongerendakloosheid doorbreken. Want niemand kan zijn hoofd boven water houden van 255 euro per maand.

De 1.050 euro aan bouwbudget die de jongeren in het Bouwdepot krijgen, is meer dan geld alleen. Het geeft de jongeren vertrouwen en de mogelijkheid om levensvaardigheden te ontwikkelen. Het is 'leergeld'. Letterlijk. In het afgelopen jaar is voor ons duidelijk geworden dat een andere kijk en aanpak dan de gebruikelijke route in de Participatiewet (naar school of werk) nodig zijn om deze jongeren uit de problemen te helpen. Het Bouwbudget is daarmee een verrassend eenvoudige oplossing om hen weer zoveel als mogelijk zelf – al doende lerend – aan het stuur te krijgen en aan hun eigen toekomst te laten bouwen.

De eerste lichting van het Bouwdepot: Shuburney, Gino, Imane, Kyra en Rami (vlnr.)

Het geeft rust en biedt kansen, vertelt Imane, bouwdepotjongere van het eerste uur. 'Het geeft mentale rust als je financieel stabiel bent. Je kan je op andere dingen dan geld focussen en hebt meer ruimte in je hoofd om aan de toekomst en je doelen in het leven te denken. Ik kan door het Bouwdepot op eigen benen staan en ik weet dat ik doelen kan opstellen en deze kan behalen. Hoe mooi is dat?'

We keken niet alleen naar ze om, we keken en luisterden ook heel nadrukkelijk naar wat zij nodig hebben. Waardevolle ervaringen van de jongeren in de doorontwikkeling van het Bouwdepot. Niet alleen de jongeren, ook experts reflecteerden op de aanpak en gaven ons waardevolle inzichten terug. Ook kijken we met veel plezier terug op een boeiend gesprek met een bevlogen staatssecretaris Paul Blokhuis op het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

In deze special 'Bouwen aan vertrouwen' hebben we voor u alle interviews met de experts en ook onze geweldige podcast bij elkaar gebundeld. We hopen dat dit magazine inspireert en uitdaagt om lokaal, met uw gemeente en met ons aan de slag te gaan om verder te leren met Bouwdepots voor jongeren zoals Imane.

Ik wens u veel lees- en luisterplezier,
Marleen van der Kolk,
namens Stichting Zwerfjongeren Nederland
en het Bouwdepotteam.

Aan deze publicatie werkten mee:
Jessy de Cooker (Teksten en coördinatie)
Merel Witteman (Vormgeving)

Bouwen aan vertrouwen is een uitgave van Stichting Zwerfjongeren Nederland en het Bouwdepot. Het Bouwdepot had niet kunnen bestaan zonder het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Stichting DOEN, het Kansfonds, Fundatie Van den Santheuvel, Sobbe, FNO, en Adessium Foundation.

SZNI

K Kansfonds
geven om
een ander

STICHTING
DOEN
NATIONALE
POSTLOZE LITERAAR

 ADESSIUM
FOUNDATION

FNO
zorg voor kansen

INHOUD

'DAK- EN THUISLOOSHEID KAN IN ALLE FAMILIES VOOR KOMEN.'

P. 7 Lector Innovatieve Maatschappelijke Dienstverlening Lia van Doorn ziet dat de traditionele dakloze niet meer bestaat.

ONTMOET SHUBURNEY, GINO, IMANE, KYRA EN RAMI.

P. 12 Ontmoet de eerste vijf jongeren die het Bouwdepot hebben ontvangen

'DEZE GROEP IS NIET ZIELIG.'

P. 14 Nibud-directeur Arjan Vliegthart over de situatie van jongeren die in de financiële problemen komen.

'WAAROM ZOU JE MENSEN NIET GEWOON VERTROUWEN?'

P. 18 Het Canadese daklozenpilot New Leaf Project toont aan dat vertrouwen geven werkt.

'HET IS DE HOOGSTE TIJD DAT WE NIEUWE BEELDEN GAAN TOEVOEGEN AAN JOURNALISTIEKE BEELDBANKEN.'

P. 21 Hoe kunnen we de beeldvorming rond dak- en thuislozen bijstellen? Danielle Arets, lector Journalistiek en Verantwoorde Innovatie, weet het.

'TIJDENS TRANSITIES VERZET DE OUDE STRUCTUUR ZICH OOK.'

P. 24 Het Bouwdepot is voor de problematiek rond dak- en thuisloze jongeren wat energiecorporaties voor de energietransitie zijn, stelt DRIFT-directeur Derk Loorbach.

'60% VAN DE MENSEN DIE DAKLOOS WORDEN HEBBEN IN HUN JEUGD OOK ALLEMAAL PROBLEMEN GEHAD.'

P. 27 Volgens wethouders Renate Richters en Mariënne van Dongen is de inkomensproblematiek van jongeren tussen 18 en 21 jaar een samenspel tussen Rijk en gemeenten.

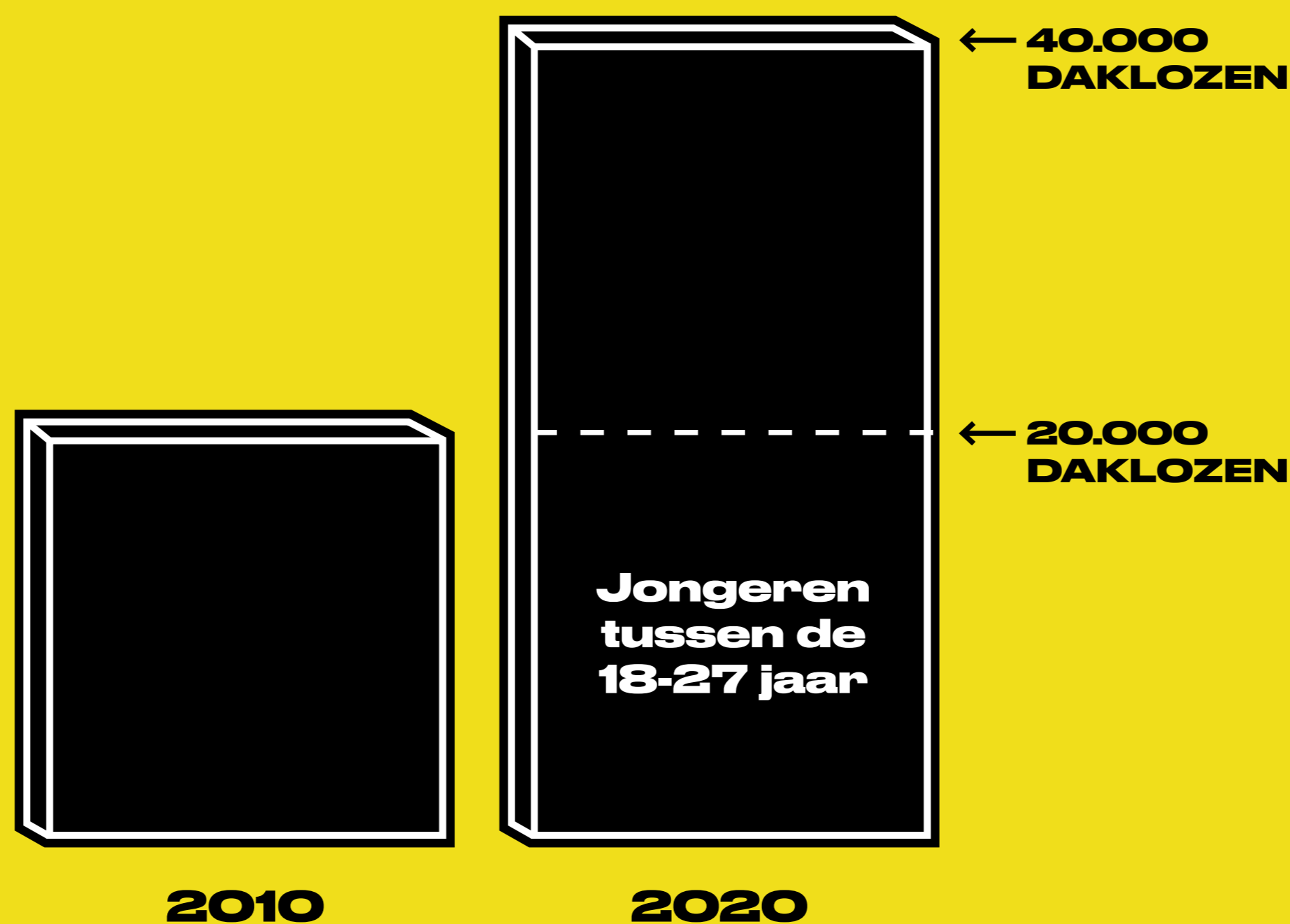
'IEDERE POLITICUS, AMBTENAAR OF BURGER SNAPT DAT JE MET EEN MAANDELIJKS INKOMEN VAN €255 NIET KAN RONDKOMEN.'

P. 30 In de ogen van Marleen van der Kolk kunnen dak- en thuisloze jongeren belastingbetalers worden als we nu in hen investeren.

GEEF DAKLOZEN VERTROUWEN EN ZELFREGIE

Wereldwijd zijn er meer dan 100 miljoen daklozen. In Nederland is het aantal daklozen afgelopen tien jaar tijd meer dan verdubbeld naar ruim 40.000 mensen (CBS). De helft daarvan betreft jongeren tussen de 18 en 27 jaar. Gezien de financiële gevolgen van het coronavirus zal dat aantal naar verwachting de komende tijd alleen maar oplopen. Hoe keren we het tij?

Staatssecretaris Blokhuis (Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport) kondigde in het voorjaar van 2019, samen met vier andere ministeries, een ambitieus actieprogramma aan waarmee het aantal dak- en thuisloze jongeren in Nederland in 2022 drastisch moet zijn teruggebracht. Blokhuis roept in het plan op tot onconventionele plannen, want standaardoplossingen zijn niet toereikend.

Standaardoplossingen lijken zelfs te ontbreken. De huidige wet- en regelgeving, waaronder de wettelijke onderhoudsplicht, sluit bijvoorbeeld niet aan bij jongvolwassenen wiens ouders buiten beeld zijn. Zij kunnen slechts aanspraak maken op een uitkering van € 253,17 per maand.

Jongeren in de leeftijd van 18 tot 21 jaar die er alleen voor staan, bouwen rond die periode enorme schulden op waar ze vaak niet meer vanaf komen.

Onconventionele plannen zijn dus hard nodig. Begin dit jaar startte Stichting Zwerfjongeren Nederland een proef waarbij tien jongeren een 'bouwbudget' ontvangen. Deze jongeren krijgen een jaar lang een stabiel inkomen van €1050. Volgens de richtlijn van de Participatiewet is dit voldoende voor een alleenstaande jongere vanaf 21 jaar.

'JONGEREN TUSSEN DE 18 EN 20 JAAR KUNNEN SLECHTS AANSPRAAK MAKEN OP EEN UITKERING VAN €253,17 PER MAAND.'

Het Bouwdepot geeft jongeren vertrouwen en de regie over het bouwbudget. Zij stellen, in samenwerking met de persoonlijk begeleider, hun eigen doelen op en vertalen die in een persoonlijk bouwplan. Ze bepalen ook zelf waaraan ze het geld uitgeven; de een gaat er schulden mee aflossen, de ander koopt voor het eerst een taart voor haar verjaardag.

Het Bouwdepot werkt nauw samen met het Canadese New Leaf Project. Ook deze organisatie startte afgelopen jaar een uniek experiment. Een geselecteerde groep van vijftig dak- en thuislozen in Vancouver kregen een bedrag van 7.500 Canadese dollar overgemaakt en mochten zelf bepalen hoe ze het geld uitgaven. Het bedrag is gebaseerd op een jaar van welzijns- of bijstandsuitkeringen in de provincie British

Het verschil tussen gelijkwaardigheid en gelijke kansen? Klik op de afbeelding of kijk hier: https://www.youtube.com/watch?v=icWhu5icsJ0&feature=emb_logo

Columbia. Ook in dit project hebben de daklozen de regie en is er geen controle op de uitgaven door bemiddelende instanties.

“HET BOUWDEPOT GEEFT JONGEREN EEN BUDGET VAN €1050 PER MAAND, OM HUN EIGEN BOUWPLAN TE FINANCIEREN”

Projecten als het Bouwdepot en het New Leaf Project sturen op vertrouwen; daklozen krijgen de financiële rust en ruimte hun leven weer op te bouwen. Deze week publiceerde New Leaf de eerste resultaten uit het onderzoek. De financiële rust lijkt enorm bij te dragen aan herstel. In Canada blijken de deelnemers vooral ook goed voor de overgemaakte 7.500 dollar te zorgen. Ze zijn zuinig met hun uitgaven en ze gebruiken het om hun leven weer op de rit te krijgen. Velen hebben een deel van het geld na een jaar nog op hun rekening staan. Ook in Het Bouwdepot zien we dat jongeren het geld besteden aan het afbetalen van schulden en investeren in hun persoonlijke ontwikkeling. De projecten dragen zo vooral ook bij aan een nieuw toekomstperspectief.

Er zijn de afgelopen decennia honderden miljoenen geïnvesteerd in studies naar dak- en thuisloosheid. We weten basaal wat dak- en thuisloosheid veroorzaakt, maar willen we dakloosheid de wereld uit helpen dan moet het roer drastisch om. Laten we zeker tegen het licht van de coronapandemie deze groeiende groep niet over het hoofd zien. Bouwen aan vertrouwen is daarbij ons devies; geeft dakloze mensen de financiële steun die ze verdienen en laat ze zelf bouwen aan hun toekomst!

‘DAKLOZEN HEBBEN TEGENWOORDIG EEN ANDER PROFIEL DAN TIEN JAAR GELEDEN’

Een persoonlijke ervaring in haar directe omgeving is al decennialang de drijfveer van Lia van Doorn om zich dagelijks in te zetten voor dak- en thuislozen in Nederland. Lia is lector Innovatieve Maatschappelijke Dienstverlening aan Hogeschool Utrecht en ze ziet dat de traditionele dakloze niet meer bestaat. ‘Niemand raakt met opzet dak- of thuisloos.’

Door een precaire situatie van haar broer raakte Lia van Doorn in contact met hulpverlening als de nachtopvang. Nu vreest ze voor de positie van kwetsbare jongeren.

“Tijdens mijn studie Pedagogiek in de jaren tachtig heb ik een tijd vrijwilligerswerk gedaan in de nachtopvang voor daklozen. Ik wilde graag zien hoe het leven er daar uitzag. Mijn jongere broer had op dat moment moeite om een plek in de samenleving te vinden en leidde op dat moment een los-vastbestaan. Soms wisten we niet waar hij was en dat zorgde voor veel stress in ons gezin. Ik vroeg me toen af waar hij terecht zou komen als hij echt op straat zou belanden. Mijn broer is gelukkig goed terecht gekomen, maar door deze ervaring weet ik hoe dichtbij dakloosheid kan komen. Dak- en thuisloosheid kan in alle families voor komen, dat vind ik een belangrijke boodschap om te verspreiden. Daarnaast hangt er een stigma

van falen over dakloosheid heen: mensen (volwassenen én jongeren) die op straat belanden, maar ook ouders en hulpverleners, hebben het idee dat ze gefaald hebben. Niemand raakt met opzet dak- of thuisloos."

DE TRADITIONELE DAKLOZE BESTAAT NIET MEER

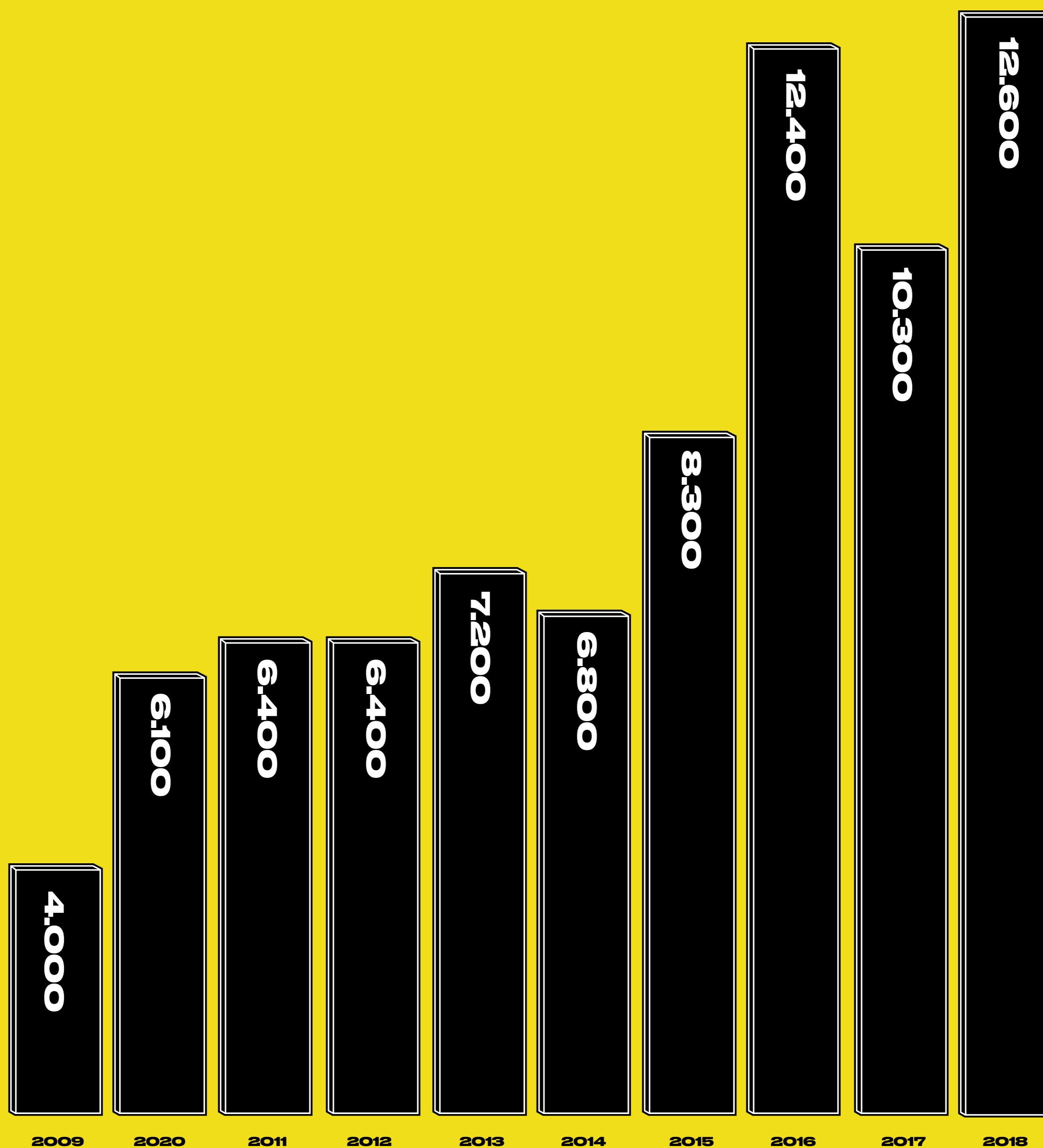
"Mensen die anno 2020 dakloos worden hebben een heel ander profiel dan bijvoorbeeld aan het eind van de vorige eeuw. Vanaf 1995 nam het aantal daklozen fors toe. Het aantal daklozen verdubbelde. Dat had deels te maken met de financiële crisis van eind jaren negentig en een opendeurenbeleid in de geestelijke gezondheidszorg. Vaak waren de daklozen middelbare autochtone mannen met zorggerelateerde problemen als verslaving of psychiatrische ziektebeelden. Tegenwoordig zie je andere mensen op straat. Het zijn vaker mensen met huisvestigingsproblemen, vaker mensen met een migratieachtergrond, vaker jongeren en er zijn meer vrouwen dakloos geworden."

"Dak- en thuisloosheid is een fluïde en cyclisch proces. We weten dat van de volwassen daklozen die zich melden bij de maatschappelijke opvang meer dan de helft al eerder dakloos is geweest. Vaak gaat het om mensen die als het even tegenzit over het randje vallen en opnieuw dakloos worden."

'DAK- EN THUISLOOSHEID KAN IN ALLE FAMILIES VOOR KOMEN.'

"Dat heeft tot het inzicht geleid dat we bij de nazorg veel langer naast ex-daklozen moeten blijven staan om te voorkomen dat ze weer op straat belanden. De eerste keer zijn mensen erg geschrokken van het leven op straat en meestal sterk gemotiveerd om hulpverlening te accepteren en gemotiveerd om heel erg snel een eigen plekje te vinden. Maar na de derde of vierde keer is die motivatie wel weg en zijn ze ook niet zo geschrokken meer. Ze weten immers hoe ze op straat kunnen overleven."

"Voor de ongeveer 12.600 dak- en thuisloze jongeren in Nederland is de situatie extra complex. Zij zijn vaak mentaal beschadigd door hun jeugd, hebben een laag zelfbeeld en kunnen vaak geen langetermijndoelen vasthouden. Daarnaast is er ook sprake van kansenongelijkheid. Neem het verhaal

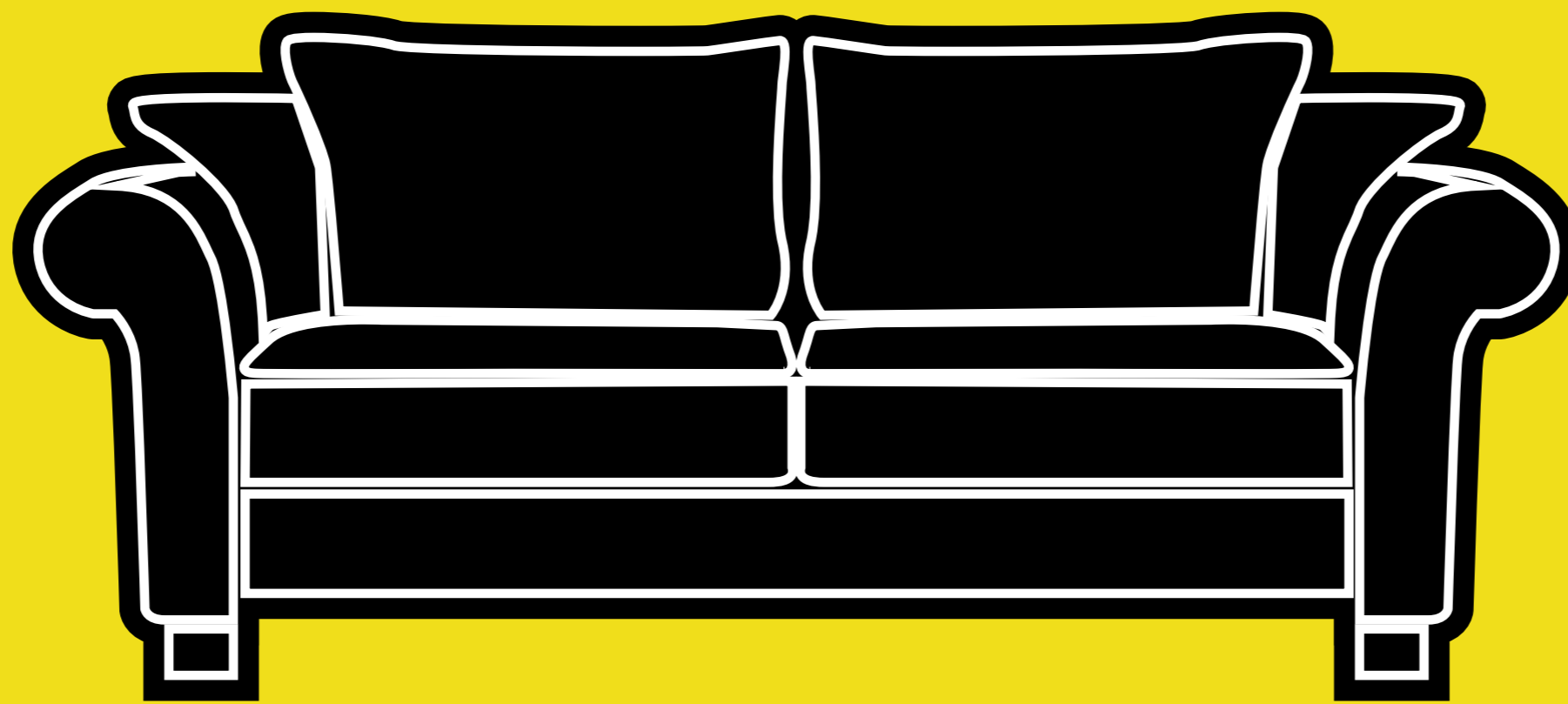
Totaal geschat aantal dak- en thuislozen (Jaar 18 tot 30 jaar). Bron: CBS, SIVZ

van Kyra uit de pilot van het Bouwdepot. Haar ouders lijden aan alcoholisme, en waren niet bij machte om hun eigen leven vorm te geven en droegen hun eigen problemen over aan hun kind. Dat moet je zien te doorbreken. In de huidige situatie beginnen thuisloze jongeren zoals Kyra – waarvan de ouders, omdat ze buiten beeld zijn of overleden, tussen hun 18e en 21ste verjaardag niet kunnen voldoen aan de wettelijke onderhoudsplicht – met een grote achterstand aan hun volwassen leven. Een bijstandsuitkering van 255 euro per maand is onvoldoende om van te leven en ik vind dat je als samenleving niet moet willen dat deze jongeren door een onzekere thuisbasis met zo'n achterstand in het leven starten. Je hebt namelijk in Nederland een enorme streep voor en geluk als je uit een nest komt met ruime financiële mogelijkheden en warmte tijdens de opvoeding."

INGREDIËNTEN DIE LEIDEN TOT DAKLOOSHEID

“Er zijn vaak voorbodes van dakloosheid, ook bij jongeren. Het kan zijn dat een jongere in een kwetsbare situatie of thuissituatie belandt of zelf problemen heeft en af en toe wegloopt van huis. Als ze het ouderlijk huis al verlaten hebben, merk je dat ze kwetsbaar zijn door tijdelijke woon- en arbeidscontracten of een leven als bankhopper: op de bank bij een vriend. Dan zouden er ergens alarmbellen moeten afgaan, bijvoorbeeld op school, want zo’n situatie is funest als de ouders echt uit beeld zijn en niet aan de onderhoudsplicht kunnen of willen voldoen. Dan heb je als snel ingrediënten die met elkaar kunnen leiden tot dakloosheid. Tegelijkertijd zijn er altijd mensen in de omgeving van de jongeren – misschien een opa, oma, docent of buur – die wellicht kunnen opmerken dat het niet goed gaat met hun neefje, buurjongen of klasgenoot. Misschien zou het kunnen helpen om een meldpunt in te stellen waar zij hun zorgen over dreigende dakloosheid kenbaar kunnen maken.”

“Ook beschouwen we dakloze jongeren vaak onterecht

De meeste daklozen slapen niet op straat, maar bij een vriend of vriendin op de bank.

als eenlingen, mensen die alleen staan in het leven: dak- en thuisloze jongeren. Het familienetwerk, hun bloedverwanten, hebben ze nog steeds: ouders, zussen, broers, ooms of tantes. Op preventievlak valt er nog veel winst te behalen door pogingen te ondernemen die kunnen leiden tot het herstel van contacten tussen de jongeren en hun bloedverwanten.”

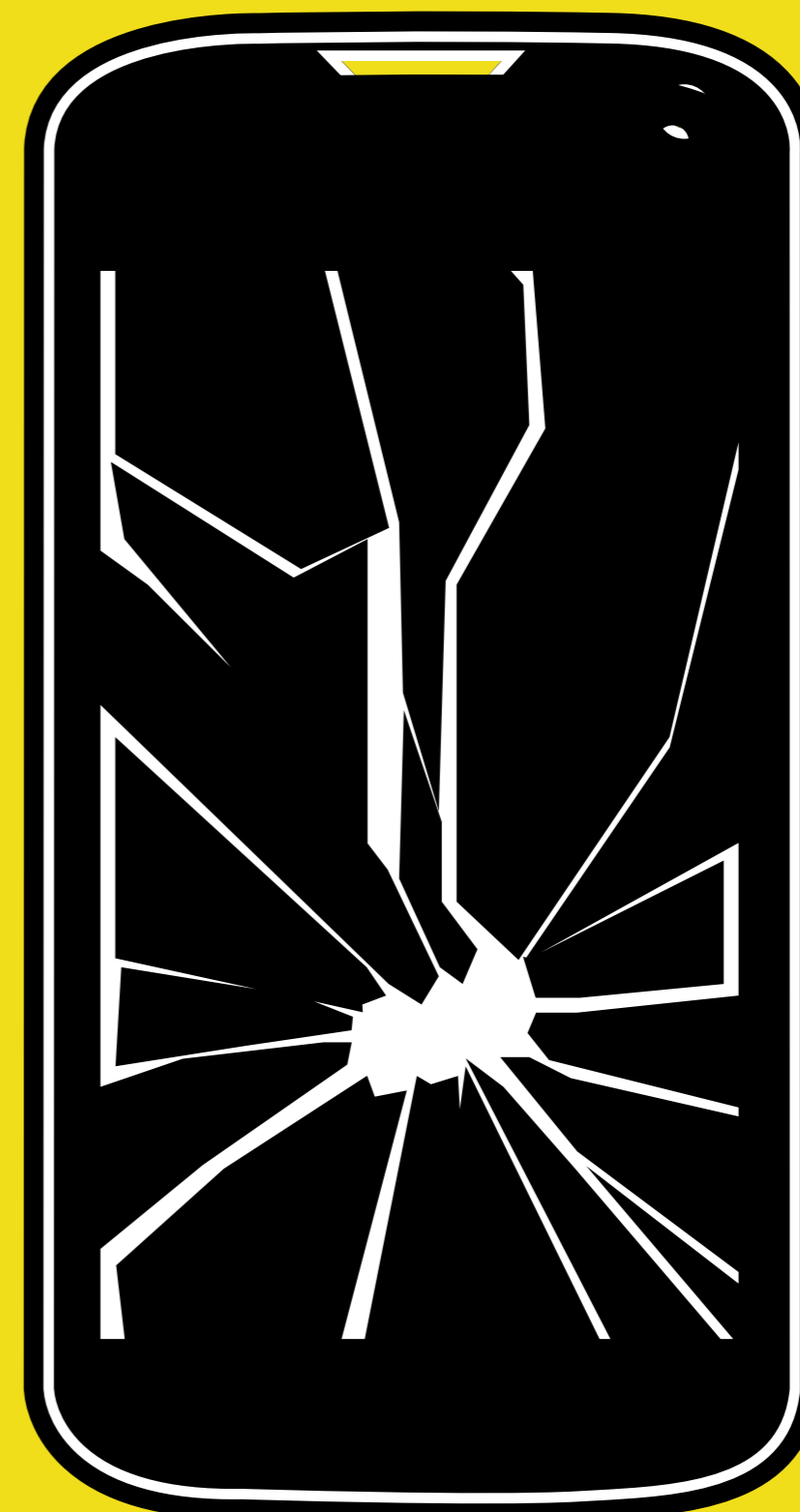
EEN BOUWDEPOT VOL RUST

“Ik zou zelf in paniek raken als ik – net als de jongeren – ineens met 255 euro per maand zou moeten rondkomen. Ik zou me in zo’n situatie grote zorgen maken, ook omdat je bij allerlei calamiteiten – een kapotte fiets of kapotte wasmachine – geen buffer hebt om die te laten repareren.” Het is bijvoorbeeld in deze coronatijd ook erg moeilijk om werk te vinden. Thuiswerken heeft ook een hele andere dimensie erbij ge-

kregen. Om te kunnen voldoen als werknemer moet je eerst een huis hebben en benodigdheden om thuis te kunnen werken.

'WE MOETEN DEZE JONGEREN MET EEN BOUWDEPOT STEUNEN.'

"Een Bouwdepot van 1050 euro per maand kan dan veel rust brengen. De jongeren hoeven zich even geen zorgen te maken over geld. Hopelijk worden ze een tijd echt ontzorgd, hoeven ze niet meer van dag tot dag te leven en komen ze eindelijk toe aan het maken van toekomstplannen. Al is het ook belangrijk dat ze hierbij ondersteuning krijgen; iemand die de jongeren helpt om een groot, meeslepend plan voor de toekomst behapbaar te maken, en naast deze jongeren te staan op het moment dat het even tegenvalt. Dat zou idealiter een rol zijn voor een ouder of ouders, maar de begeleiders van de jongeren nemen die coachende rol van ouders over."

Een nieuwe telefoon kost snel meer dan 255 euro, wat zou jij doen als deze kapot gaat?

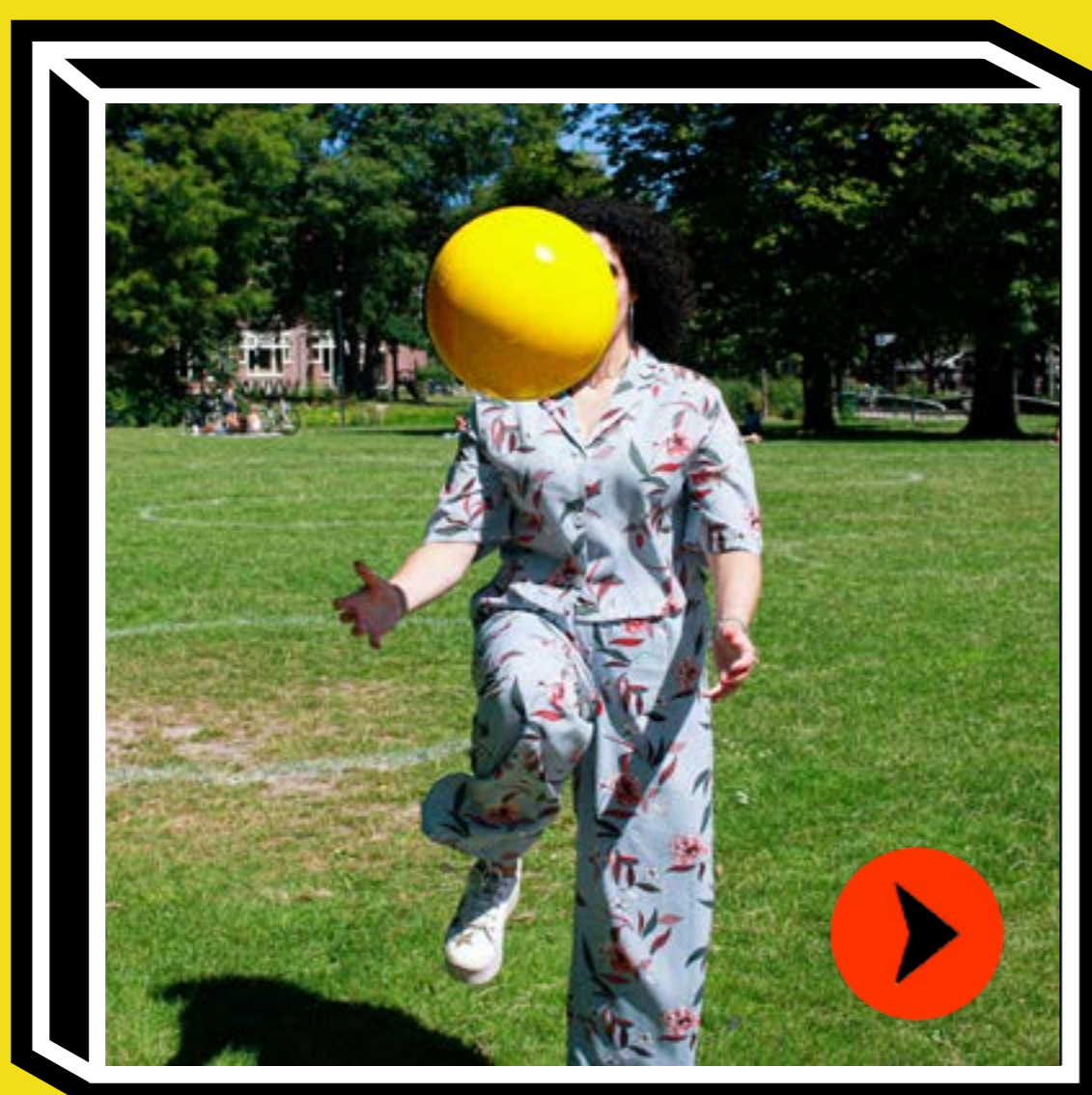
"Ik kan me voorstellen dat politici of beleidsmakers naar deze pilot kijken en zeggen: 'Waarom zou je deze jongeren 1050 euro per maand moeten geven, terwijl ze hun leven hebben verkloot?' Toch denk ik dat we deze jongeren op deze manier moeten steunen en te voorkomen dat ze een leven lang in de bijstand terecht komen. Ze zijn vaak niet met opzet in deze situatie terecht gekomen. Eigenlijk willen alle daklozen – dat geldt voor jongeren en volwassenen – een huisje-boompje-beestjebestaan met een leuk huisje, een goede baan."

Lia van Doorn (1961) studeerde Pedagogiek aan de Universiteit Utrecht (UU). Ze was als onderzoekster verbonden aan de Faculteit Algemene Sociale Wetenschappen van Universiteit Utrecht. In 2002 promoveerde ze op Een tijd op straat. Een volgstudie naar (ex-) daklozen in Utrecht (1993-2000). Sinds 2007 is ze lector Innovatieve Maatschappelijke Dienstverlening bij het Kenniscentrum Sociale Innovatie van de Hogeschool Utrecht. Ze richt zich op (hulp- en dienstverlening aan) mensen in de marge van de samenleving en op beroepsethiek in het sociaal werk.

WIE ZIJN DE JONGEREN VAN HET BOUWDEPOT?

Imane, Rami, Gino, Shuburney en Kyra doen een jaar mee aan de pilot van het Bouwdepot. In dit jaar willen ze de zelfgekozen doelen behalen die ze in hun bouwplan hebben opgesteld. Iedere jongere heeft zijn of haar unieke doelen, en iedere jongere heeft een uniek verhaal. Wie zijn ze?

Klik op de afbeeldingen om de podcast te luisteren

IMANE is 21 jaar en komt uit de regio Den Haag. Ze is een opgewekte studente verpleegkunde, maar is thuisloos geraakt door culturele botsingen, vooral met haar moeder, vertelt ze. Imane heeft veel doelen die ze wil behalen. Ze wil zelfstandig kunnen wonen en haar rijbewijs halen. Dat laatste is voor veel mensen een beslissing waarbij ze niet echt stilstaan, maar niet voor Imane. Voor haar is het behalen van een rijbewijs echt een groot doel. "Iedereen haalt zijn rijbewijs. Als je in de klas zit, hoor je iedereen praten over het rijbewijs of over lessen of rij-examen. Ik wil ook mee, en het is ook een investering in jezelf." Het rijbewijs vergroot mogelijk haar baankans. "Het halen van het rijbewijs gaat me dus echt rust geven."

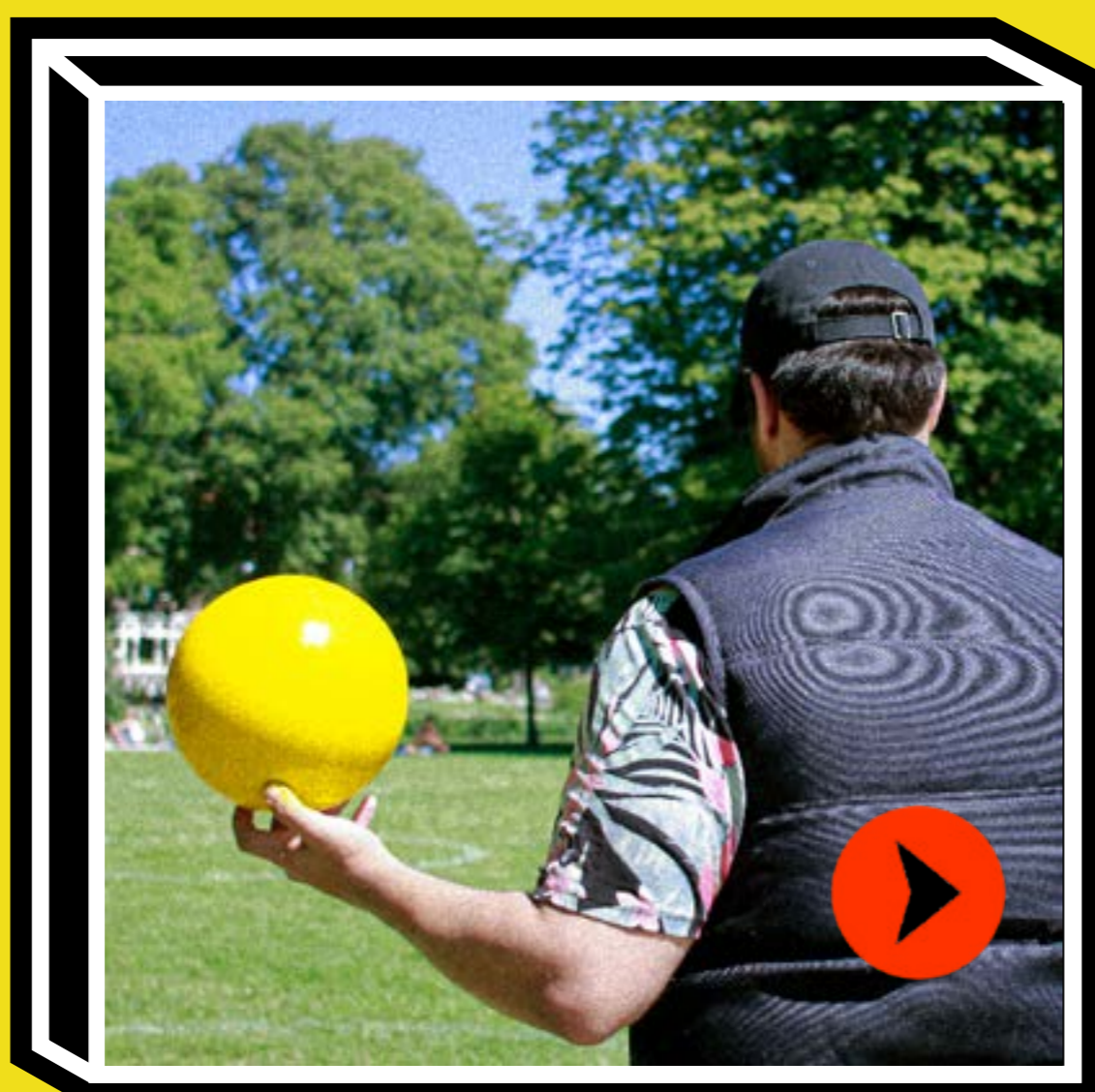
GINO is 21 jaar en woont in Eindhoven. Hij wil graag webdeveloper worden en houdt erg van gamen. Hij leert hard om zijn dromen te behalen, maar hij belandde door een slechte thuissituatie op straat. "Ik ben op straat gezet nadat situaties thuis zich jarenlang opstapelden," vertelt hij. "Steeds werd de situatie slechter en slechter." Hij vertelt je hieronder zelf hoe hij toch een dak boven zijn hoofd probeerde te houden.

Inmiddels heeft Gino een woning, geholpen door NEOS, een maatschappelijke opvangorganisatie in Eindhoven. Het dak boven zijn hoofd geeft Gino de ruimte om verder te kijken dan de volgende dag. "Langzaam is mijn leven weer omhoog aan het bouwen." Gino wil tijdens het Bouwdepottraject inzicht krijgen in zijn schulden, zijn opleiding tot webdeveloper afmaken en 'sparen voor mijn eigen computer en rijbewijs en mijn huisje in kunnen richten'.

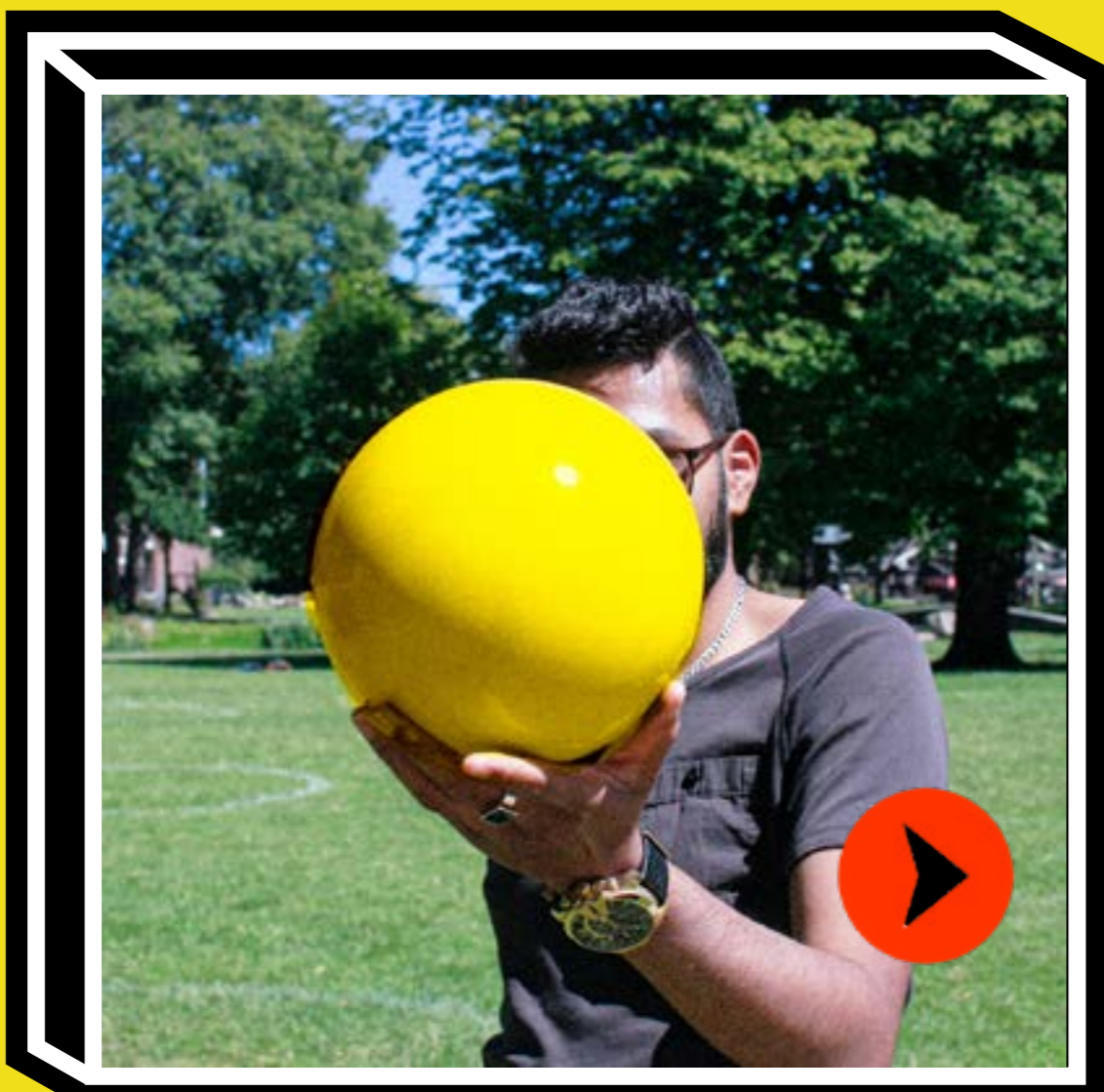
KYRA komt net als Gino uit Eindhoven. Ze is 21 jaar, heel actief en ze zwemt, wandelt, zingt en danst graag. Ze vertelt in de Bouwdepot-podcast hoe ze uiteindelijk bij de politie aangaf niet meer thuis te willen wonen.

Door de pilot van het Bouwdepot hoopt ze weer leuke dingen te kunnen gaan doen met vriendinnen. "En ik wil op zoek gaan naar mijzelf en mijn identiteit." Ook stelde ze in de Bouwdepot-podcast dat ze tijdens de pilot kennis wilde maken met werk of vrijwilligerswerk. Dat is gelukt; op dit moment werkt Kyra in een kledingwinkel.

RAMI is 21 jaar oud. Hij komt uit Rotterdam, is handig en oplettend. Hij heeft al een hele weg achter de rug, zo vertelt hij in de podcast van het Bouwdepot.

Rami heeft op dit moment geen eigen woonplek, al kan hij bij zijn zus slapen. Hij is een zogenaamde bankhopper, een grote groep die niet in the picture staat. Telkens wanneer hij uit zijn situatie probeert te komen merkt hij het heel lastig is om de vicieuze cirkel te doorbreken. "Ik heb sinds ik dakloos ben hier en daar gewerkt, maar vaak stopten die baantjes al snel omdat ze geen hulp of werk meer voor me hadden. Dan kom je weer vast te zitten, en je denkt dan: hoe nu verder..." Rami hoop aan het eind van de Bouwdepotpilot een eigen plekje te hebben. "Mijn eigen woning, mijn eigen slaapplek."

SHUBURNEY (21) woont in Rotterdam en volgt momenteel twee studies tegelijkertijd en heeft verschillende bijbaantjes om zijn hoofd boven water te kunnen houden. Hij is een echte aanpakker die van rust houdt. Die had hij helaas niet in zijn thuissituatie, vertelt hij.

"Mijn ouders zaten steeds in een soort van vechtscheiding, ook al waren ze niet gescheiden. Er was overal ruzie, wat zorgde voor veel spanning in huis. Daar kon ik niet tegen, want ik hou van rust." Shuburney kon zich ook niet meer concentreren op zijn schoolwerk, ook omdat de politie geregeld voor de deur stond. "Ik ben in een crisisopvang geplaatst. Het is daar heel erg basic. Je hebt een kast en een bed, maar wel je eigen kamer. Nu heb ik een directe benoeming gekregen. Dat houdt in dat je een huis krijgt aan het eind van je kamertraject." Shuburney hoopt zich eindelijk te kunnen focussen op zijn studies tijdens de Bouwdepotpilot en zijn schulden af te lossen. Al gaat dat laatste met vallen en opstaan, vertelt hij.

'SCHULDEN MOETEN APOLITIEK WORDEN'

Het aantal mensen met een bijstandsuitkering is in het tweede kwartaal van 2020 gestegen naar ongeveer 427.000, meldde het CBS. Vooral jongeren komen in de bijstand terecht. Arjan Vliegenthart is directeur van het Nibud, het kenniscentrum op het gebied van de Nederlandse huishoudportemonnee. 'Jongeren hebben nog geen financiële buffer, hebben vaak geen vast contract en veel inkomen gaat naar een woning.'

Het Nibud van directeur Arjan Vliegenthart berekende de financiële situatie van jongeren: 'Kwetsbare jongeren worden financieel twee keer geraakt.'

"Na hun achttiende verjaardag zijn jongeren bij wet financieel volwassen. Je moet vanaf dat moment veel dingen regelen, zoals een ziektekostenverzekering, maar je mag ook heel erg veel. Je kan bijvoorbeeld een telefoonabonnement afsluiten of een creditcard nemen. Vanuit het Nibud doen we onderzoek naar de manieren waarop deze jongvolwassenen met hun geld omgaan."

"Daarover weten we steeds meer en cognitief onderzoek laat zien dat jongeren op die leeftijd misschien op intellectueel vlak meekunnen met hun ouders, maar dat de manier waarop ze omgaan met stress en de manieren waarop ze risico-avers of risicobereid zijn nog weleens verschilt. De jongeren krijgen meteen een grote verantwoordelijkheid in de jaren waarop ze belangrijke keuzes maken: rond een mogelijke studie, een

eerste baan of (samen)wonen. Dat zijn allemaal grote momenten in het leven van jongvolwassenen.”

‘JONGEREN TUSSEN DE 18 EN 21 JAAR DIE EEN BIJSTANDSUITKERING ONTVANGEN BOUWEN MAANDELIJKS EEN SCHULD OP VAN 666 EURO.’

HOGE VERWACHTINGEN, KWETSBARE POSITIE

“Toch merken we ook een aantal pijnpunten voor deze groep en die zie je de afgelopen maanden door de coronacrisis eigenlijk extra scherp. De meeste jongeren beginnen hun leven op eigen benen met relatief weinig geld. Volgens het normale scenario spaar je door je werkzame leven heen en bouw je pensioen op. Kortom, je vermogen neemt toe.”

“Laatst schreef [De Telegraaf](#) nog dat Nederlanders zich ‘suf’ sparen, maar dat geldt niet voor jongeren. Zij zijn op dit moment kwetsbaar omdat ze vaak een flexcontract hebben, ze besteden relatief veel van hun inkomen aan wonen en ze hebben ook niet kunnen profiteren van stijgende huizenprijzen van de afgelopen jaren of van de lage hypotheekrente. We zien op dit vlak met name een groep aan wie aan de ene kant veel verwacht wordt – je bent namelijk 18 jaar oud, hebt de wereld aan je voeten en hebt de mogelijkheid om schulden op te bouwen –, maar aan de andere kant zijn jongeren kwetsbaar als het gaat om hun structurele financiële positie in onze samenleving.”

‘FILOSOFIE VOOR NEGEN OP DE TIEN JONGEREN’

“De thuisbasis van jongeren draagt bij aan de financiële start die ze hebben. In principe leer je op verschillende plekken je financiële vaardigheden: op school leer je een deel en je krijgt van je vrienden mee hoe zij met geld omgaan, maar het gezin waarin je opgroeit en de manier waarop je ouders met geld omgaan is erg belangrijk. Daarnaast speelt het natuurlijk ook mee of je een ton meekrijgt van je ouders of niet. Je kan nog zoveel voorlichting geven op scholen, maar als dat niet *gematcht* wordt met wat er zich thuis afspeelt kom je in een lastig parket.”

‘KWETSBARE JONGEREN WORDEN FINANCIIEEL TWEE KEER GERAAKT’

“Jongeren die om verschillende redenen geen veilige thuisbasis hebben, komen vroeger op hun eigen benen te staan. Zij zijn extra kwetsbaar, omdat we in Nederland – en dat is op zichzelf best rationeel – proberen te voorkomen dat jongeren op jonge leeftijd in de bijstand komen. Bij voorkeur volgen ze een opleiding en ronden ze die af. Daardoor is ook de bijstandsuitkering voor jongeren tussen de 18 en 21 jaar lager dan een reguliere uitkering (255 euro ten opzichte van 1050 euro voor 22-jarigen, JdC.), ervan uitgaande dat je zo min mogelijk jongeren met een bijstandsuitkering wilt hebben en ze zoveel mogelijk op school wilt hebben. Dan mag het gat zijn tussen de bijstandsuitkering en de studielening niet al te groot zijn.”

Twee weken lang iedere dag cappuccino's drinken terwijl je beschutting zoekt in een koffietent OF een nieuw paar schoenen. Wat kies jij?

“Die filosofie werkt voor negen op de tien jongeren, maar vaak geldt voor jongeren zonder stabiele thuisbasis dat dit geen goede oplossing is. Het leven heeft hen geraakt, waardoor ze alleen zijn en financieel zelfstandig moeten zijn maar te maken hebben met een situatie waarin ze ontmoedigd om zelfstandig te kunnen leven. De beleidsprikkel staat daardoor in mijn ogen voor deze groep de verkeerde kant op. Ze worden financieel krap gehouden, zodat het afmaken van een studie economisch gezien op de korte termijn de verstandigste keuze is, al lukt dit door omstandigheden niet.”

666 EURO SCHULD PER MAAND

“Begin dit jaar publiceerde we bij het Nibud een onderzoek waarin we [voor de gemeente Enschede](#) doorrekenden hoeveel jongeren die niet kunnen terugvallen op een vangnet als hun ouders op een maandelijkse basis tekort komen. Daaruit blijkt dat jongvolwassenen niet in staat zijn om zelfstandig te wonen zonder maandelijks tekort te komen; of ze nu studeren, een bijstandsuitkering ontvangen of een minimumloon verdienen. Jongeren tussen de 18 en 21 jaar die een bijstandsuitkering ontvangen bouwen maandelijks een schuld op van 666 euro. Deze jongeren hebben dus 666 euro

nodig om rond te komen, maar dat kan alleen wanneer zij goed op de centen letten, alle voorzieningen aanvragen waar ze recht op hebben en niet overvallen worden door stomme pech.”

‘JONGEREN ZIJN KWETSBAAR ALS HET GAAT OM HUN STRUCTURELE FINANCIËLE POSITIE IN ONZE SAMENLEVING.’

“Zelfs met die extra 666 euro moeten ze alles goed doen om het hoofd boven water te houden. Dat vind ik belangrijk om te zeggen. Dit zijn vaak kwetsbare jongeren en van kwetsbare mensen in onze samenleving – dat is de paradox van onze samenleving – vragen we de beste kennis van de wet, de beste ambtelijke vaardigheden in het aanvragen van toeslagen en ook het meest nauwkeurige bijhouden wat er op financieel vlak gebeurt. Onder die voorwaarde is 666 euro afdoende om rond te kunnen komen; de werkelijkheid is echter dat nog steeds een hoop jongeren zullen zijn die linksom of rechtsom het niet redden omdat ze het niet kunnen of omdat ze overvallen worden door stomme pech.”

‘DEZE GROEP IS NIET ZIELIG.’

“Voor de meeste jongeren tussen 18 en 21 jaar met financiële problemen is het een opstapeling van ontwikkelingen in hun tienerjaren, een soort kroniek van een aangekondigde ellende. Het herkennen van die samenloop en beleid daarop inrichten zou erg productief zijn in mijn ogen. Dat hoeft geen politieke strijd te zijn. Er botst hier juist een beleidsparadigma met de belangen van een bevolkingsgroep en daar moet iets aan gedaan worden. Als we deze problematiek apolitiek kunnen bespreken, dan moeten we dat wat mij betreft doen.”

Arjan Vliegthart (1978, Heerhugowaard) is sinds 2018 directeur van het Nibud. Daarvoor zat hij voor de SP tussen 2007 en 2014 in Eerste Kamer, was voor tussen 2014 en mei 2018 wethouder Werk, Inkomen, Participatie en Armoede in Amsterdam. Als wethouder maakte hij financiële voorlichting en de aanpak van schulden tot speerpunten van zijn beleid. Hij was ook vier jaar lang voorzitter van de commissie Werk en Inkomen van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Sinds november 2018 is Vliegthart Nibud-directeur.

CANADEES DAKLOZENPROJECT TOONT KRACHT VAN FINANCIIEEL VERTROUWEN

De Canadese daklozenpilot New Leaf Project heeft het afgelopen jaar een uniek experiment gedraaid. Een geselecteerde groep van vijftig dak- en thuislozen in Vancouver kregen een bedrag van 7.500 Canadese dollar overgemaakt en mochten zelf bepalen hoe ze het geld uitgaven. Het doel: het individu helpen en beleidsmakers informeren.

De inspiratiebron van het New Leaf Project ligt in India, toen medeoprichter Claire Williams leiding gaf over een weeshuis. "Voor die reis had ik net ontslag genomen van mijn baan als milieueffectbeoordelaar in Vancouver," vertelt Williams. "Ik verschaftte vergunningen aan projecten waar jaren eerder tegen demonstreerde. Na mijn terugkeer uit India zag ik hoe de groep dak- en thuislozen in Canada met zienderogen aan het toenemen was."

Claire Williams

Rutger Bregman tijdens zijn inmiddels beroemde speech over het basisinkomen. Zien? Klik op de afbeelding of kijk hier: https://www.youtube.com/watch?v=aL_Y9g7Tg0

'WAAROM ZOU JE MENSEN NIET GEWOON VERTROUWEN?'

RUTGER BREGMAN

Williams besluit dat ze een positieve impact willen hebben op de Canadese gemeenschap. De inspiratie daarvoor komt uit Nederland. Williams: "Mijn medeoprichter Frans Tjallingii is Nederlands en hij stuurde me een TED Talk van Rutger Bregman over een basisinkomen. Daarin licht Bregman een project in Londen uit waarin dertien daklozen drieduizend pond aan cash kregen om zich te ontwikkelen, en het project slaagde. Dat inspireerde ons niet alleen, we wilden het ook uitrollen in Canada."

Naar schatting ervaren ongeveer [35.000 Canadezen](#) op iedere bepaalde nacht dak- of thuisloosheid. Er zijn 37.6 miljoen Canadezen. De afgelopen maanden heeft het New Leaf Project zich tijdens de pilotfase gericht op dak- en thuislozen in Vancouver.

Leestip! Rutger Bregman - gratis geld voor iedereen.

VERRASTE DEELNEMERS

Tijdens de pilot kregen vijftig dak- en thuislozen een bedrag van 7.500 Canadese dollar overgemaakt. Dat bedrag is gebaseerd op een jaar van welzijns- of bijstandsuitkeringen in de provincie British Columbia. Het bedrag is in vertrouwen gegeven, stelt Williams. "In het huidige systeem zit een heboel tussenpersonen tussen de geveer en de ontvanger ingebouwd, omdat we de mensen uiteindelijk niet vertrouwen. Vanuit het New Leaf Project denken wij: waarom zou je mensen niet gewoon vertrouwen? In tegenstelling tot het huidige bijstandssysteem geven we mensen een grote som geld vooruit, en niet in termijnen waardoor de kans groter is dat ze vast blijven zitten in hun situatie. Onze deelnemers reageerden soms verrast. Niemand had ze eerder zo'n kans gegeven. Dat maakt het méér dan enkel het overmaken van geld."

'OP DE EEN OF ANDERE MANIER VINDEN WE DAK- EN THUISLOOSHEID ACCEPTABEL EN TOELAATBAAR.'

Het New Leaf Project hoopt dat de pilot kan leiden tot *evidence-based* beleid in de lokale en landelijke politiek in Canada. Daarmee is het project een drietrapsraket tegen werkloosheid. De initiatiefnemers willen het individu helpen, beleidsmakers informeren en bijdragen aan wetenschappelijke studies over dakloosheid en armoede. Williams: "Onze data toont aan dat de deelnemers goed voor de overgemaakte 7.500 dollar zorgen. Ze zijn echt zuinig met hun uitgaven en ze gebruiken het om hun leven te transformeren en hun leven vooruit te helpen. Velen hebben een deel van het geld na een jaar in de studie nog op hun rekening staan."

Meer weten over het Canadese New leaf project? Klik op de afbeelding of kijk hier: https://www.youtube.com/watch?v=icWhu5icsJ0&feature=emb_logo

Begin oktober presenteerde het New Leaf Project de bevindingen van het pilotjaar. Williams: "Er zijn de afgelopen decennia honderden miljoenen geïnvesteerd in studies naar dak- en thuisloosheid. Ik ben van mening dat het tijd is dak- en thuisloosheid echt de wereld uit te werken. We weten basaal wat dak- en thuisloosheid veroorzaakt, maar op de een of andere manier vinden we het als wereldbevolking acceptabel en toelaatbaar. Vaak draait wet- en regelgeving, de manier waarop we beleid maken en de manier waarop we binnen onze maatschappijen leven om ideologie in plaats van bewijs. Het New Leaf Project wil dat veranderen."

'DAK- EN THUISLOZE JONGEREN ZIJN GEEN PROBLEEMJONGEREN, MAAR WORDEN WEL ZO NEERGEZET'

Het beeld van dak- en thuislozen werkt jongeren tegen in hun ontwikkeling, stelt Danielle Arets, lector Journalistiek en Verantwoorde Innovatie bij Fontys Hogeschool Journalistiek. 'Dak- en thuisloze jongeren zijn naar eigen zeggen geen probleemjongeren, maar ze worden wel zo neergezet. Dat beeld moeten we bijstellen.'

De journalistiek moet grondig aan de slag om het beeld dat er rond dak- en thuisloosheid heerst uit te dagen, stelt Danielle Arets.

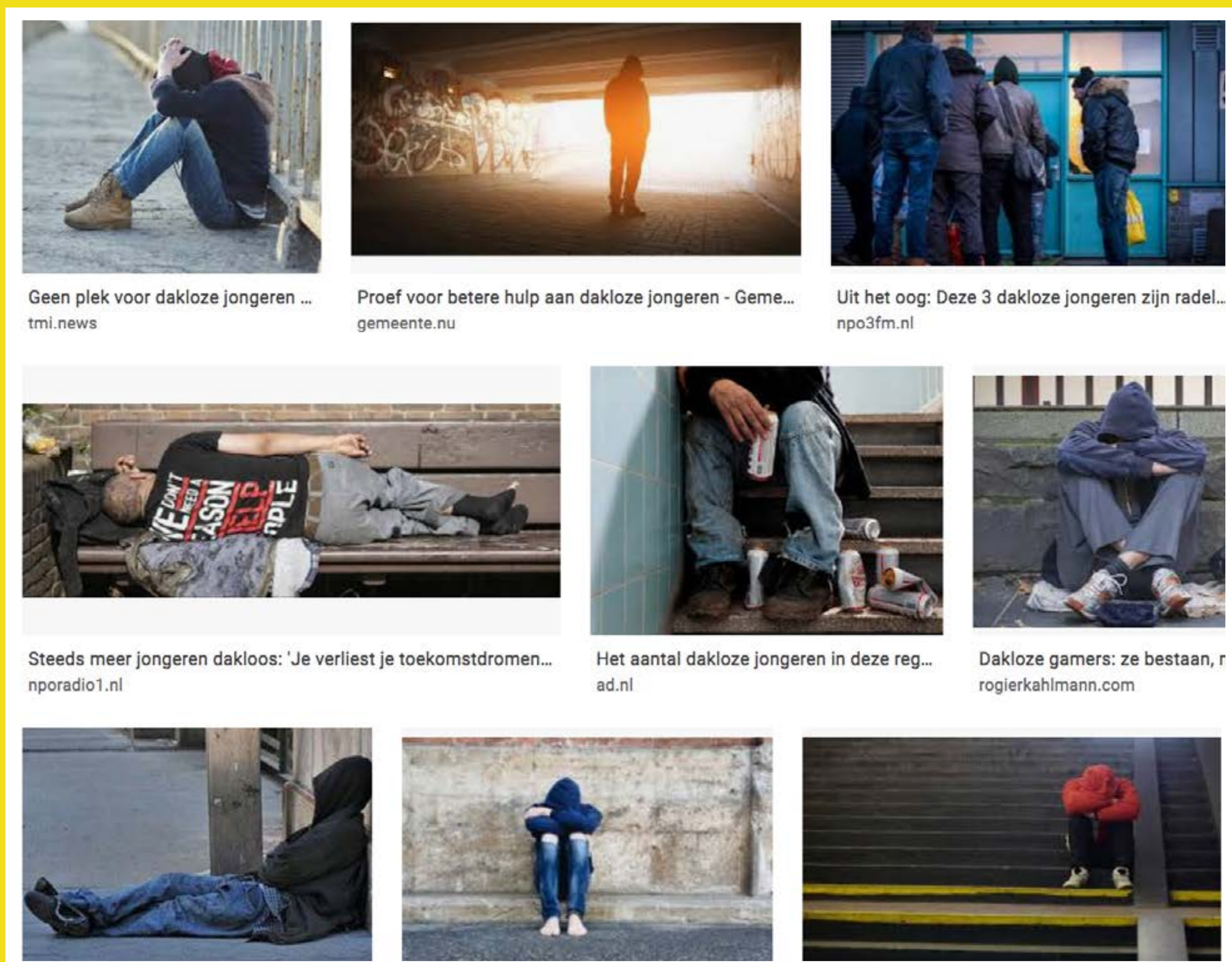
WISSELWERKING TUSSEN DE MAATSCHAPPIJ EN BEELD

"In hun boek *Metaphors We Live By* analyseren taalkundige George Lakoff en filosoof Mark Johnson de manieren waarop beelden ons denken mede beïnvloeden. Lakoff en Johnson suggereren we dat metaforen niet alleen onze gedachten levendiger en interessanter maken, maar dat ze ook daadwerkelijk onze waarneming en ons begrip structureren. Juist daarom is het zo belangrijk om preciezer te zijn in de letterlijke en figuurlijke beelden die we gebruiken. Een kop als 'een stortvloed van vluchtelingen' maakt dat de negatieve connotaties van een stortvloed (vernietigend, ongewenst, niet te stuiten) het debat mede bepalen."

BEELDVORMING ROND JONGE DAK- EN THUISLOZEN IN NEDERLAND

"De afgelopen jaren zie je letterlijk mensen zonder dak of

zonder huis als het thema dak- en thuisloosheid in de media voorbijkomt. Dat is heel logisch, want dat impliceert de term 'dakloosheid' ook. Het is een krachtig beeld. We gebruiken daarvoor vaak afbeeldingen van jongeren onder een brug of viaduct. Dat is vaak niet de situatie waar de jongeren zich in bevinden. Heel veel jongeren hebben vaak nog wel een dak boven hun hoofd, omdat ze kunnen slapen bij vrienden of in opvanghuizen. Ze missen echter het basisgevoel van een thuis en dat laat zich natuurlijk niet zo makkelijk afbeelden."

Tik in Google Images het woord 'zwerfjongere' in en de kans is groot dat je jongeren onder een viaduct ziet liggen op een kartonnetje. Is dit een juist beeld?

'BEELDEN HEBBEN EEN ENORME IMPACT OP HET MAATSCHAPPELIJK DEBAT OVER THEMA'S ALS DAK- EN THUISLOOSHEID.'

"Hier ligt een belangrijke taak voor journalisten en beeldmakers. We moeten proberen om preciezer te zijn in de manier waarop we deze groep kwetsbare jongeren belichten. Daartoe moeten we ons goed verdiepen in hun leefwereld en problematieken. In het project Bouwdepot kiezen we dan ook heel nadrukkelijk voor een constructieve journalistieke aanpak; waarbij we verkennen hoe we de situatie van deze jongeren preciezer in kaart kunnen brengen en waar kansen voor verbetering zitten."

NIEUWE BEELDEN

“Op journalistiek vlak is het doel in mijn ogen om te werken aan het opbouwen van een nieuwe beeldenbank. Journalisten gebruiken vaak de beeldbanken van Hollandse Hoogte en het ANP. Als je daarin zoekt op thema’s als dakloosheid en armoede kom je de beelden tegen die ik net besprak. Vanuit het lectoraat journalistiek en verantwoorde innovatie van de Fontys Hogeschool Journalistiek doen we onderzoek naar de manier waarop we door deze archieven kunnen scrollen en hoe dit soort afbeeldingen bepaalde frames rond dakloosheid in stand houden of versterken. Thuisloze jongeren zijn naar eigen zeggen geen probleemjongeren, maar ze worden wel zo neergezet. Dat beeld moeten we bijstellen. Het is de hoogste tijd dat we nieuwe beelden gaan toevoegen aan de journalistieke beeldbanken, en we moeten in mijn ogen ook kijken hoe we journalisten daarin mee kunnen krijgen.”

‘HET IS DE HOOGSTE TIJD DAT WE NIEUWE BEELDEN GAAN TOEVOEGEN AAN JOURNALISTIEKE BEELDBANKEN.’

“In dat proces moeten we zelf scherp blijven en onszelf steeds blijven afvragen of we niet hetzelfde trucje aan het herhalen zijn. Wat we bij de aanpak van het Bouwdepot ook onderzoeken is de vraag: hoe kunnen we journalisten die een rol hebben op dit thema meenemen in de discussie over de beeldvorming rond dak- en thuisloze jongeren, en hoe kunnen ze zich constructief verhouden ten opzichte van deze jongeren? Het is een discussiepunt, en dat geldt niet alleen voor dakloosheid; dat geldt voor iedere maatschappelijke discussie. We moeten het gedetailleerder bespreken en voorkomen dat we in algemeenheden te blijven of het in zwart-witdenken te gaan opschrijven. Dat kan soms een lekker stukje opleveren, maar daar zijn deze jongeren niet bij gebaat.”

Danielle Arets (1977) is lector Journalistiek en Verantwoorde Innovatie bij Fontys Hogeschool Journalistiek (FHJ) in Tilburg. Het lectoraat richt zich sterk op onderzoek naar journalistieke innovatie met een focus op digitale ontwikkelingen en nieuwe publiek-private samenwerkingen. Danielle is ook senior onderzoeker bij Design Academy Eindhoven en als adviseur verbonden aan het Bouwdepot.

'ALLE PROFESSIONALS TEN SPIJT: WE KOMEN NIET TOT STRUCTURELE VERBETERING VAN SITUATIE DAK- EN THUISLOZE JONGEREN'

Derk Loorbach, hoogleraar sociaaleconomische transitie en directeur van DRIFT, ziet door projecten als het Bouwdepot ontwikkelingen die wijzen op systeemverandering. 'De problemen rond dak- en thuisloosheid zijn op nationaal niveau geagendeerd, maar het gaat nog heel veel vragen van politiek, professionals en beleidsmakers om tot echt structurele verbeteringen te komen.'

Derk Loorbach had een comfortabele jeugd, maar hij kreeg van zijn ouders mee dat hij iets moest teruggeven aan anderen.

'ER IS EEN HELE SCHULDENINDUSTRIE IN NEDERLAND: VAN SCHULDHULP- VERLEENERS TOT INCASSOBUREAUS.'

PERSISTENTE PROBLEMEN

"We kampen in onze samenleving met persistente problemen die samenhangen met de manier waarop we bepaalde sectoren of domeinen hebben georganiseerd. Neem bijvoorbeeld dak- en thuisloosheid bij jongeren en hun schuldenproblematiek. We hebben maatschappelijke structuren opgebouwd, waarin mensen werken vanuit historisch gegroeide opvat-

tingen, structuren en routines. Dat noemen we binnen transitiekunde een regime. Dat is vaak een oplossing voor problemen uit het verleden, maar als de tijd verandert werkt dat steeds minder.

“Sinds we in de jaren negentig dak- en thuisloze jongeren zijn gaan registreren schommelt dat aantal rond de 10.000 jongeren, dat is het topje van de ijsberg. Een groot deel is aan het bankhoppen of wil niet geregistreerd worden. Het persistente aan het probleem is dat er een heel veld is van professionals, instellingen en maatschappelijke mechanismen die we financieren, maar die weinig aantoonbaar effect hebben. Het lukt ons collectief niet om tot systeemverandering te komen. Als je inzoomt word je bijna cynisch, want je ziet dat allerlei partijen eigenlijk een verdienmodel hebben opgebouwd op basis van bijvoorbeeld schuldenproblematiek. Er is een hele schuldenindustrie in Nederland: van schuldhulpverleners tot incasobureaus. Het blijkt heel moeilijk om aan zo'n systeem te ontsnappen. Dat lukt alleen via een transitie.”

‘TIJDENS TRANSITIES VERZET DE OUDE STRUCTUUR ZICH OOK.’

“Op het vlak van jongerenproblematiek is dat in mijn ogen het leveren van systematisch maatwerk. Voor de meeste jongeren werken alle instanties en systemen prima, maar er is een groep die tussen wal en schip valt en waarvoor de ruimte om uitzonderingen op regels te kunnen maken belangrijk is. In de laatste fase – de zogeheten ‘ombouw’ – staat het aanpassen van procedures, wetten en regels centraal. De laatste jaren zie je dat staatssecretaris Paul Blokhuis hier een belangrijke rol in is gaan spelen door op te roepen tot experimenten die kunnen leiden tot een fundamentele omslag van het systeem. Ik vind het heel mooi dat hij zijn politieke gewicht hierachter zet, want de politiek moet in iedere transitie met het laatste duwtje komen en met beleid komen die aansluit bij de opgestelde radicale droom.”

“Tijdens een transitie zie je dat partijen die vast zitten of iets te verliezen hebben zich gaan verzetten. Denk aan de boerenprotesten in de context van de voedseltransitie die ontstaat omdat ons voedselsysteem onduurzaam is. Er is steeds meer mogelijk op het vlak van duurzame vleesvervangers en steeds

meer consumenten gaan mee en eten minder of geen vlees. De vleeslobby en vleesproducenten verzetten zich tegen deze tendens. In de energietransitie kunnen we steeds meer met duurzame energie, maar er zijn enorme belangen met fossiele energie. Toch zijn die 'niches' zoals energie coöperaties cruciaal; ze geven een beeld van waar het heen kan, creëren een alternatief, een nieuw verhaal en helpen nieuwe structuren te ontwikkelen. In die zin zijn het bouwstenen voor een gewenste transitie. Die partijen verzetten zich. Wat de energiecorporatie is voor de energietransitie is, is het Bouwdepot voor de sociale transitie."

DE POSITIEVE TREKKRACHT VAN HET BOUWDEPOT

"Ik heb enorm veel vertrouwen in de positieve trekkracht van experimenten als het Bouwdepot. Ze verspreiden een nieuw verhaal naar gemeenten en instellingen waar er professionals zijn die voelen dat het anders moet. Mijn hoop is nu dat deze professionals en beleidsmakers bij het Rijk en gemeenten dergelijke pilots een kans geven, maar ook in de spiegel kijken en zichzelf de vraag stellen: 'Zijn we bezig om onszelf in leven te houden of grijpen we het momentum echt aan om dingen anders te doen?' Dat is essentieel voor verandering."

"De problemen rond dak- en thuisloosheid en hun schulden staan nu ook op nationaal niveau geagendeerd en de transitie is de goede kant op aan het versnellen, maar het gaat nog heel veel vragen van politiek, professionals en beleidsmakers om de radicale droom echt werkelijkheid te maken. Niemand kan iets in zijn eentje veranderen, ook een staatssecretaris niet."

Derk Loorbach (1975) is hoogleraar sociaal-economische transitie aan de Erasmus Universiteit en directeur van DRIFT, een onderzoeksinstituut binnen het veld van duurzaamheidstransities. Hij is een van de grondleggers van de transitimanagement-aanpak als een nieuwe manier van governance voor duurzame ontwikkeling. Loorbach is als actie-onderzoeker betrokken bij vele transitie-processen in de bestuurs- en zakenwereld, het publieke domein en in de wetenschap.

WETHOUDERS: INKOMENSPROBLEMATIEK JONGEREN 18-21 JAAR SAMENSPEL RIJK EN GEMEENTEN

Staatssecretaris Paul Blokhuis (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) stond deze maand [in de podcast van het Bouwdepot](#) uitgebreid stil bij de problematiek van dak- en thuisloze jongeren, waarbij de ouders niet aan de wettelijke onderhoudsplicht 'kunnen of willen voldoen'.

**HET BOUWDEPOT
BOUWEN MET STAATS-
SECRETARIS BLOKHUIS**

Klik op de afbeelding om de audio te luisteren, of luister hier: <https://open.spotify.com/episode/70alek8lpxhbbBd6BjiCuv?si=D2N7nyJ2RzuS-fNvs1xtvw>

"Gemeenten mogen in deze uitzonderlijke situatie de maandelijkse uitkering van 255 euro per maand aanvullen. Mijn collega-staatssecretaris Bas van 't Wout (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) en ik zien dat gemeenten wel de mogelijkheid hebben, maar daar geen gebruik van maken." Wat opvalt: lokale politici, beleidsmakers, raadsleden en andere betrokkenen over de situatie van de jongeren stellen dat ze moeten uitzoeken hoe dit binnen hun gemeente mogelijk is en vragen aan het Rijk om dit gat in de wet opgelost te krijgen.

MARIËNNE

Mariënne van Dongen, Wethouder Sociaal Domein gemeente Veldhoven: "Ik ben regionaal actief in allerlei soorten gremia, alles wat kwetsbare doelgroepen in het sociaal domein raakt. Ik had het feit dat de lage uitkering voor jongeren tussen 18-21 leidt tot nog meer problemen en een grotere kans op dakloosheid niet zelf zo in beeld om heel eerlijk te zijn. Dat had ik niet op het netvlies. Het is niet dat ik het niet weet – ik weet

Klik op de afbeelding om de audio te luisteren, of luister hier:

<https://soundcloud.com/user-803931928/wethouder-marienne-van-dongen>

hoe het zit met hun uitkeringen – maar ik heb me nooit gerealiseerd dat dit zo'n item is voor deze doelgroep.

In Veldhoven werken we met de omgekeerde toets, dat houdt in dat we niet beleidsregels afvinken met lijstjes maar dat we kijken wat iemand nodig heeft. Achteraf toetsen we pas ons beleid aan de doelstelling van de wet. Als je centraal zet dat iemand zelfredzaam moet zijn, ga je je heel anders gedragen dan wanneer vanuit beleidsregels en instituties gaat kijken. Dat geeft ons veel ruimte om op dit terrein anders te opereren, dus ik denk dat we alle ruimte hebben om dat anders in te richten. Ik wil gaan uitzoeken hoe dit bij ons zit."

RENATE

Renate Richters, Wethouder Zorg & Welzijn en Jeugdhulp gemeente Eindhoven: "Maatschappelijke opvang en jeugdhulp valt in mijn portefeuille. We weten dat jongeren die dakloos worden heel vaak ook problemen hebben in hun vroege jeugd en vaak ook hulp hebben gehad. Zestig procent van de mensen die dakloos worden hebben in hun jeugd ook allemaal problemen gehad."

*Klik op de afbeelding om de audio te luisteren, of luister hier:
<https://soundcloud.com/user-803931928/wethouder-renate-richters>*

We zouden het hogerop moeten zoeken. Het is een gat in het beleid. Ik zou heel graag de staatssecretaris oproepen om met zijn collega om de tafel te gaan om te kijken hoe je dit repareert. Want uiteindelijk moet je op landelijk niveau zorgen dat dit eruit gaat, maar het is een rare veronderstelling dat jongeren die met deze problematiek te maken hebben met een dikke 250 euro in de maand het wel gaan redden. Vanuit de gemeente kunnen we ook wel gaan meedenken en ook naar oplossingen zoeken, maar ik vind het ook de verantwoordelijkheid van onze regering om dit gat wel opgelost wordt.

'EEN THUISLOZE JONGERE KAN OOK EEN BELASTINGBETALER WORDEN'

Marleen van der Kolk blikt als programmamanager bij **Stichting Zwerfjongeren Nederland** en mede-initiatiefnemer van het **Bouwdepot** terug op een jaar vol inzichten en stelt dat er nog veel lessen te leren zijn. **'Elke politicus, ambtenaar of burger snapt dat je van een maandelijks inkomen van 255 euro niet rond kunt komen. We kunnen het ons alleen niet voorstellen dat er jongeren in die situatie zijn, doordat ze niet terug kunnen vallen op hun ouders.'**

Door haar ervaringen in het voortgezet onderwijs in de jaren tachtig deden Marleen van der Kolk beseffen hoe belangrijk toekomstperspectief is.

"In de jaren tachtig zat ik in het voortgezet onderwijs, waar ik creatieve vakken gaf aan leerlingen uit het praktijk- en speciaal onderwijs. Dat maakte echt wat in me los; ik zag jongens en meisjes met een beperkt toekomstperspectief en dat zij zich niet gehoord of gezien voelden. Hun ouders hadden vaak te weinig inkomen door bijvoorbeeld het niet hebben van een betaalde baan. Mede hierdoor lagen de kansen voor deze jongeren op een eigen toekomst anders dan voor hun leeftijdsgenoten met een stabiele thuisbasis, en waarbij de basis als financiële bestaanszekerheid op orde is. Ik zie anno 2020 dat die tweedeling alleen maar groter is geworden."

INVESTEER IN JONGEREN IN EEN KWETSBARE POSITIE

"Vaak hoor ik van jongeren, hulpverleners en andere professionals die werken in de uitvoering dat zij ervaren dat veel

wetten achter het bureau worden gemaakt waardoor de eerste problemen ontstaan. Een voorbeeld is in mijn ogen de wettelijke onderhoudsplicht die ouders voor hun kinderen hebben in de leeftijd van 18 tot 21 jaar. In de totstandkoming van deze wet zijn geen thuisloze jongeren die het zonder hun ouders moeten stellen, betrokken. Een gemiste kans.”

‘IEDERE POLITICUS, AMBTENAAR OF BURGER SNAPT DAT JE MET EEN MAANDELIJKS INKOMEN VAN 255 EURO NIET KAN RONDKOMEN.’

“Toch blijven er nog steeds hele gezinnen hun hele leven in de bijstand zitten. De kinderen daarvan ook weer terwijl dit bedoelt is als tijdelijk vangnet. Ik geloof er ook heilig in dat iedere politicus snapt dat je met een maandelijks inkomen van 255 euro niet kan rondkomen, zeker niet als je er alleen voor staat er kamerhuur, borg, lesgeld en eten van moet betalen.

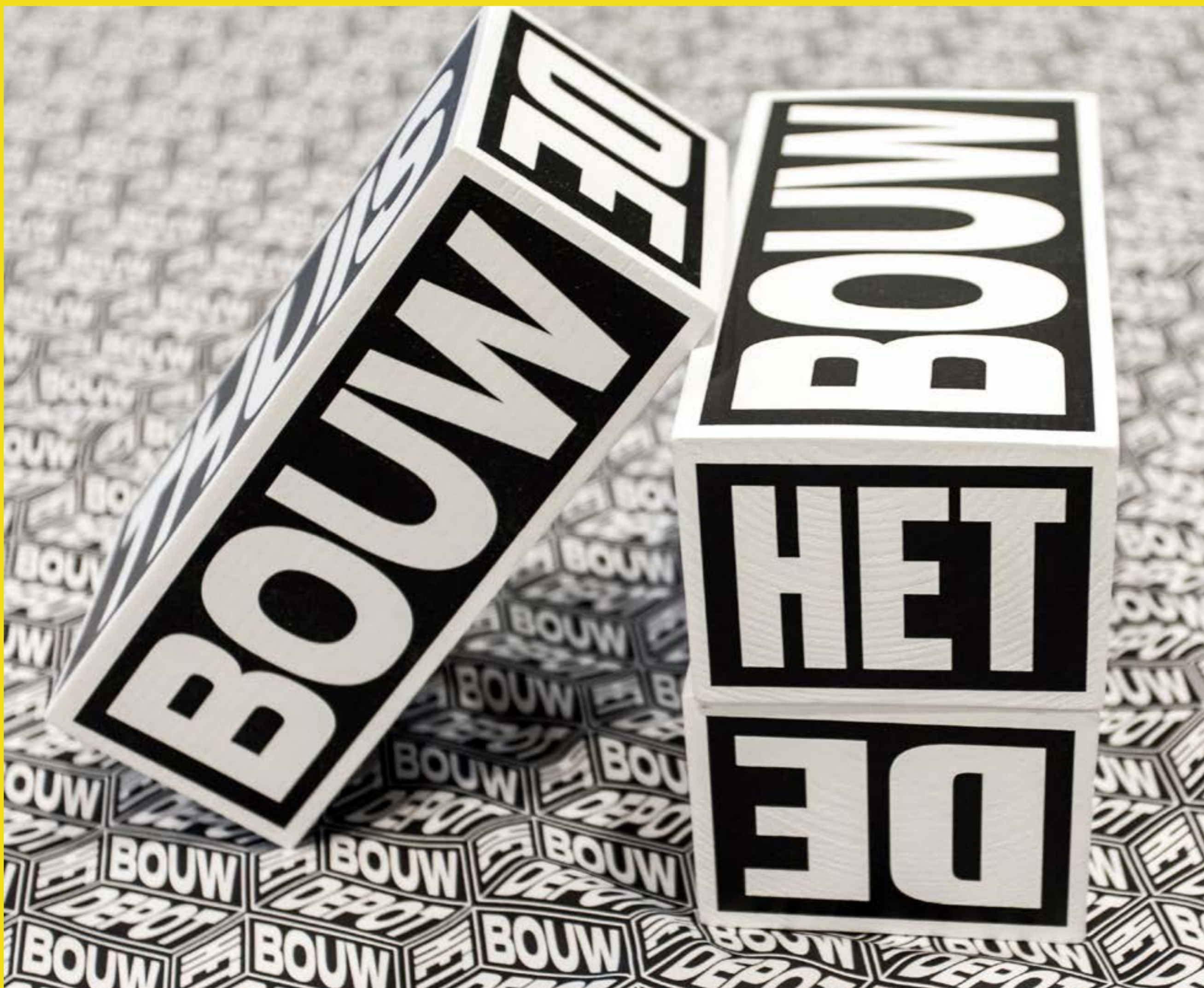
EEN MOREEL APPEL AAN IEDEREEN

“We willen met het Bouwdepot de weg van een jongere naar dak- of thuisloosheid doorbreken. Deze jongeren kunnen namelijk ook een belastingbetaler worden. Het Bouwdepot gaat in de kern over vertrouwen, durven loslaten en leergeld. Mogen deze jongeren fouten maken op financieel gebied, sparen en investeren in zichzelf door bijvoorbeeld een rijbewijs te halen.

HET BOUWDEPOT WIL NIEUWE TOEKOMST THUISLOZE JONGEREN VOORSTELBAAR MAKEN

“In januari 2021 eindigt het Bouwdepot voor de eerste groep van vijf jongeren: Kyra, Rami, Gino, Imane en Shuburney. Onze aandacht in de komende maanden ligt bij een goede borging voor de jongeren. Ook willen we weten of een jaar voldoende is geweest voor de jongeren 18 tot 21 jaar of dat het Bouwdepot langer zou moeten doorlopen.”

“Kyra vertelde me laatst: ‘Slechter kon mijn situatie niet, Marleen. Ik zat in een overleefstand, ik kwam niet rond, kwam niet toe aan leven, ontdekken wie ik ben en wat ik kan en dat kon doordat ik mee mocht doen met het Bouwdepot gelukkig wel. Ik zie het Bouwdepot als een kans en ben er heel erg mee geholpen.’ Jongeren vertellen mij dat ze een Bouwdepot ook zien als een springplank om beter te weten wat ze willen:

Deze bouwstenen worden gebruikt tijdens fysieke sessies van het Bouwdepot om tafel.

naar welke opleiding of naar welke (bij)baan. Een duurzamere aanpak. Niet onbelangrijk: de jongeren krijgen tijdens dit jaar ook belangrijke succeservaringen mee."

"De aanpak van het Bouwdepot is vooral ook bedoeld om te leren en om te kijken hoe we ervoor kunnen zorgen dat de gehele groep thuisloze jongeren – die er alleen voorstaat – geholpen wordt. We willen ook meer inzichten: wat werkt wel en wat niet? Een volgende stap is samen met een gemeente vijftig 'Bouwdepots' inzetten bij jongeren op hun achttiende verjaardag, als ze uit de jeugdzorg uitstromen. Zo maakt het Bouwdepot de komende jaren een nieuwe toekomst voor deze jongeren voorstelbaar."

Marleen van der Kolk (1964) is programmamanager bij Stichting Zwerfjongeren Nederland. De stichting is de landelijke belangenbehartiger van dak- en thuisloze jongeren en wil de situatie van dak- en thuisloze jongeren blijvend verbeteren en jongerendakloosheid voorkomen. Van der Kolk is samen met social designer Manon van Hoeckel mede-initiatiefnemer van het Bouwdepot. Daarvoor was ze werkzaam bij Valente, de branchevereniging voor participatie, begeleiding en veilige opvang.

DE BOUWDEPOT PODCAST

Klik [hier](#) om de podcast van het Bouwdepot te beluisteren.

Wil je op een bijzondere manier op de hoogte blijven van het Bouwdepot en inspirerende en interessante podcasts over het project en de gerelateerde thema's luisteren? Stuur dan een Whatsappje met 'aanmelden' naar 0682186312 of klik op de knop hieronder.

HOUD ME OP DE HOOGTE!

(Je komt niet in een Whatsapp-groep en je kunt je altijd makkelijk afmelden door een berichtje te sturen.)

HETBOUWDEPOT.NL